

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

LAUSUNTO

2011-04-20

Opetushallitus
PL 380
00531 Helsinki

LAUSUNTO SOSIAALI - JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON KOLMEN VALINNAISEN TUTKINNON OSIEN (10 OV) PERUSTEIDEN LUONNOKSISTA

Tutkintorakenteen ja siinä jo olemassa olevien tutkintojen kehittäminen nähdään Tehyssä erittäin tärkeänä asiana. Tässä kehittämistyössä on välttämätöntä seurata aktiivisesti työelämän muutoksia, toimenkuvien kehittymistä sekä eri tutkintoja suorittaneiden tarvetta työelämässä. Tutkintorakennetta kehitettäessä tulee varmistua siitä, että tehdyt muutokset ovat työelämän edellyttämien osaamistarpeiden mukaisia.

Muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristöissä ovat olleet viimeisten vuosien aikana merkittäviä ja ne jatkuvat edelleen. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöihin kohdistuu suuria haasteita uudistuvan lainsäädännön ja palvelurakenteiden muutosten myötä. Tehtäväkuvien laajentamiset ja tehtäväsiirrot ovat arjen todellisuutta.

Muutoksissa edellytetään, että potilas- ja asiakasturvallisuudesta huolehditaan huomattavasti entistä paremmin. Merkittävänä osana kansallista potilasturvallisuusstrategiaa ja sen täytäntöönpanoa ovat henkilöstöön ja koulutukseen liittyvät vaatimukset. Hoidon laatua ja potilasturvallisuutta korostetaan valmistelussa olevassa asetuksessa. Palveluiden käyttäjät ja heidän edustajansa edellyttävät palveluiden laadulta oikea-aikaisuutta, nopeutta, kustannustehokkuutta, turvallisuutta ja ennen kaikkea ihmistä arvostavaa toimintaa. Sosiaali- ja terveysalalla toimivilta edellytetään todellista ja syvällistä käytäntöön sovellettavaa ammattiosaamista.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon työelämälähtöisyydestä

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto on nykyisessä muodossaan erittäin laaja-alainen. Siinä on valinnaisuutta ja joustavuutta niin runsaasti, että Tehyssä nähdään todelliseksi haasteeksi opiskelijoiden ja tutkinnon suorittajien ohjauksesta huolehtiminen. Työelämä odottaa valmistuneilta ammattihenkilöiltä toimialalla tarvittavaa riittävää ammattitaitoa sekä lähihoitajan ammatin ydinosaamisen hallintaa ja työtehtävissä todennettua osaamista. Tämä on myös koulutusorganisaatioiden ydintehtävä ja opetuksen toteuttajien ammattitaidon osoitus.

Tavoiteltava hyöty tutkinnon laaja-alaisuudesta ja joustavuudesta on sinänsä kannatettavaa mutta opetushallinnossakin on välttämätöntä myöntää, että yhdellä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnolla ei voida tuottaa osaajia kaikkiin alan tehtäviin ja toimintaympäristöihin. Opiskelijoiden näkökulmasta lisääntyvä valinnaisuus on myönteinen asia, mutta pirstaleisella tutkinnolla ei voida taata riittävän tasoista osaamista työelämän vaativissa tehtävissä toimimiselle.

120 opintoviikon laajuisessa ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon edellyttämät tiedot ja taidot. Tämä jättää ammattitaidon syventämisen työelämässä tapahtuvaksi. Sosiaali- ja terveysalan osalta on syytä korostaa, että tehtävät alan sisällä vaihtelevat suuresti. Osa tehtävistä on sellaisia, joihin nykyisen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tuottama osaaminen ei riitä.

Tehy on perustellusti esittänyt jo sosiaali- ja terveysalan ammatillisen perustutkinnon uudistamistyön yhteydessä, että tämän tutkinnon rinnalle tulee lisätä ammatillisen perustutkinnon tasoiset tutkinnot ensihoidon, suun terveydenhoidon, lastenhoitoalan sekä mielenterveystyön tehtäviin. Näissä tehtävissä toimimiseen edellytetään riittävän alakohtaisen osaamisen saavuttamista ja sitä nykyinen sosiaali- ja terveysalan perustutkinto ei tuota.

Tehyn näkemykset esitetyistä kolmesta valinnaisesta tutkinnon osasta

Lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen

Lasten ja nuorten mielenterveydellisten ongelmien yhä lisääntyvä määrä edellyttää yhteiskunnalta todellista vastuun ottamista ja varhaisen puuttumisen keinojen kehittämistä ja täytöntöönpanoa. Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan näihin tehtäviin riittävää spesifiä osaamista.

Tehy ei tarkastele yksityiskohtaisesti luonnoksessa olevia ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä eikä ammattitaidon osoittamistapoja, vaan toteaa, että esitetyssä muodossa valinnaiset opinnot eivät tuota työelämässä tarvittavaa riittävää osaamista. Kaikille valinnainen 10 opintoviikon lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen tutkinnon osa ei tuota alan tehtäviin riittävää ammattitaitoa vaikka se yhdistettäisiin Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelmaan tai osaamisalaan tai Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelmaan tai osaamisalaan. Lisäksi on huomattava, että kaikille valinnaisen tutkinnon osan yhdistäminen em. valinnaisiin tutkinnon osiin tai osaamisaloihin ei ole itsestään selvyyttä.

Tehy esittää, että tutkintorakenteeseen lisätään erilliset ammatillisen perustutkinnon tasoiset tutkinnot lastenhoitoalan ja mielenterveystyön tehtäviin. Lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen voi olla näiden tutkintojen koulutusohjelma tai osaamisala (30 ov).

Näytteenotto ja asiakaspalvelu kliinisessä laboratoriotyössä

Terveysalan tehtävissä tarvitaan monenlaista osaamista ja eri tutkintoja suorittaneiden henkilöiden asiantuntemusta. Tutkintorakennetta ja tutkintoja kehitettäessä tulee tarkastella kokonaisuutta, erityisesti tutkintoja suorittaneiden määriä suhteessa työelämän tarpeisiin. Suomessa on pitkään vallinnut tilanne, jossa ammattikorkeakoulut eivät ole onnistuneesti hoitaneet vastuutaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erityistyöntekijöiden kouluttamisessa. Bioanalyttikkojen, röntgenhoitajien, suuhygienistien ja kättilöiden koulutusmäärät eivät ole olleet riittäviä ja se on osaltaan heikentänyt alan toimintakykyä.

Luotettava ja laadukas näytteenotto toiminta edellyttää ottajalta koko kliinisen laboratoriotyön prosessin hallintaa; preanalytiikan, analytiikan ja postanalytiikan osalta. 10 opintoviikon laajuisilla valinnaisilla tutkinnon osilla ei preanalytiikan osaamista ja koko työprosessin ymmärtämistä voida tuottaa. Laboratoriotutkimusten merkittävät virheet, joita tutkimusten mukaan on jopa 40%, syntyvät juuri pre-analytiikan vaiheessa. Näyttöön perustuva toiminta, tautien diagnosointi, hoidon arviointi ja seuranta nojaavat vahvasti kliinisten laboratoriotutkimusten tuloksiin. Jokainen työvaihe on vahvasti kytketty työprosessissa aina seuraavaan työn vaiheeseen. Potilasturvallisuuden ja hoidon kokonaislaadun näkökulmasta tehty esitys ”Näytteenotto ja asiakaspalvelu kliinisessä laboratoriotyössä” ei ole potilasturvallisuutta ja terveydenhuollon laatua edistävä. **Tehyn näkemyksen mukaisesti lähihoitajakoulutuksessa tulee keskittyä ja panostaa lähihoitajien työ- ja toiminta-alueen ydinosaamisen syventämiseen.** Luotettavien laboratoriotutkimustulosten taustalla on kokonaisuus, jota ei tule pirstaloida keinotekoisesti. Suomessa on hyvä bioanalyttikoiden koulutus, joka tuottaa kliinisen laboratoriotyön erityisosaajia. Bioanalyttikoiden aloituspaikkojen määrä tulee olla työelämän tarpeita vastaavalla tasolla.

Tehyn yhteistyöjäsenjärjestö Suomen Bioanalyttikkoliitto ry antaa Näytteenotto ja asiakaspalvelu kliinisessä laboratoriotyössä - tutkinnon osasta oman, yksityiskohtaisemman lausuntonsa. Se vastaa Tehyn näkemystä tämän valinnaisen tutkinnon osan luonnoksesta.

Suun terveydenhoidon erityistehtävissä toimiminen

Tämän esitetyn valinnaisen tutkinnon osan osalta **Tehy toteaa, että erityistehtävissä toimiminen edellyttää asiantuntemusta, jota ei voi saavuttaa 10 opintoviikon laajuisilla valinnaisilla opinnoilla** edes suun terveydenhoidon koulutusohjelmaan tai osaamisalaan yhdistettynä. Lausunnossa jo aiemmin on nostettu esiin, että ammattikorkeakoulujen osalta sosiaali- ja terveydenhuollon erityistyöntekijöiden (mm. suuhygienistit) koulutusmäärät eivät ole vastanneet työelämän tarvetta.

Tehy ei tarkastele yksityiskohtaisesti luonnoksessa olevia ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä eikä ammattitaidon osoittamistapoja, vaan **esittää, että tutkintorakenteeseen lisätään** erillinen

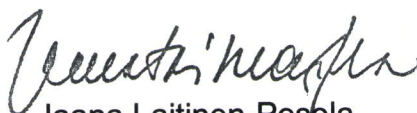
ammattillisen perustutkinnon tasoinen tutkinto suun terveydenhoidon tehtäviin. Vain siten voidaan vastata työelämän osaamistarpeisiin alueella, jossa väestön palvelutarve on selvästi kasvava määrällisesti sekä laadullisesti.

Edellä mainittujen lisäksi huomioitavia asioita

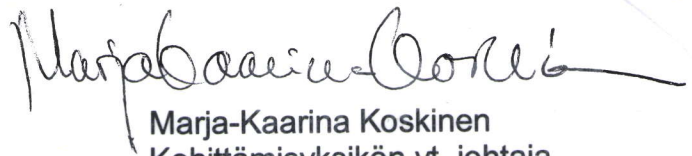
Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon lisättäviksi esitettyjen valinnaisten tutkinnon osien sisällöt ovat kaikki sellaisia, että ne edellyttävät opetushenkilöstöltä spesifiä substanssiosaamista. On tiedossa, että sosiaali- ja terveysalan opetushenkilöstön eläköityminen tuottaa jo nyt koulutusorganisaatioille vaikeuksia kelpoisuusvaatimukset täyttävien opettajien rekrytoinnissa. Jotta koulutuksen laatu vastaisi todellisuudessa opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin, on syytä huolella pohtia, kuinka opetushenkilöstön osaaminen kohdennetaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Ammatillisen koulutuksen osalta tulee huolehtia siitä, että koulutusta järjestetään vain organisaatioissa, joissa on riittävät ja oikeanlaiset laadulliset sekä määrälliset resurssit koulutuksen toteuttamiselle. Tämä koskee myös opintoihin kuuluvan käytännön työharjoittelun toteuttamista eli työyksiköjä, joiden kanssa oppilaitoksilla on sopimukset.

Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan hyvin monenlaista osaamista. Suomalaisen terveydenhoitoalan eri ammattiryhmien osaaminen ja merkitys on todettu myös kansainvälisessä osaamisen vertailussa. Tuotettaessa laadukkaita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita edellytetään monien eri ammattiryhmien asiantuntemusta. Kehitettäessä sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa tulee keskittyä lähihoitajan oman, erittäin tarpeellisen osaamisalueen ja ammatin ydinosoamisen kehittämiseen. Siten voidaan myös vaikuttaa lähihoitajien aseman vakiinnuttamiseen oman sektorinsa todellisina asiantuntijoina Pirstaloimalla tutkintoa ”vähän-joka-alan-osaaja”-tyyppiseksi ei vahvisteta ydinosoamista eikä ammatti-identiteettiä tehtäviin alalla, jota todella voidaan kutsua ”rekrytoivaksi alaksi”.

Helsingissä 2011-04-20

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Marja-Kaarina Koskinen
Kehittämisyksikön vt. johtaja
Tehy ry

Asiantuntija
Soila Nordström
Koulutuspoliittinen asiamies
Tehy ry